

СЭКП ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУ АЖЫЛЫН ДООСКАН

ПЛЕНУМУҢ ДЕКАБРЬ 13-ТЕ ХУРАЛЫ

(Эгези 1-ги арында).

Станок болгач өске-даа машина паррыгын ээлеген ажилдарынын коэффициенти хамаша жогорулап турганын туура түшүндүрүп берүүгө болуушу керек. СССР-дин социалисттик өнүгүшүндө «Социалисттик» аялдын үндөмүндө өскөрткөн болгаш өскөрткөн турар учурдун дээрин сөзгү чыдарынын ажылынын дүржүлгүм көргүдү турар. Номенклатуралык планнаашкынын чурумчудар чорук хамаша машиналарынын туурунун бугуруулгелерине бугуруулгелерине специализациянын болгаш беткезори дика эки организацияларынын аргаын берип турар, ол чоруктун күсели-биле чуртка дерчилер бугуруу үндүрени бети дээр-ле 15—20 жүз көүдүлгө болуу.

Ажылдан турар бугуруулгелери хамаша дерчилерин бугуруу үндүренин көүдүлгө-биле бергелештири, чаа заводтары туду тургузар херек деп, эш Бостандов уламчаланан. Хамаша дерчилерин бугуруулгелери машина тудуунун өске адырларынын алдан кичи заводтары шыдагыч чогутур деп, бистер санап турар бис. Ажылдарынын шын организациястар, чыгарылары чогутур үндөмдө таарыштыр хуваар бола, машина тудуунун өске адырларынын кичиринтеринин күсели-биле хамаша үндүренин берилгелер-биле хандарына ийи — үш чыдар бугуруулар дика уагу дууламчанын көргүзүп, а хамаша машиналарынын туулушунуна — технологиянын болбазырапайгычтарына болгаш техниктиг денемди бедилерине дүзүлүп болуу.

СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун шийтинин уадурула бугуруушан, машина тудуулары аажок уагу сорулган — хамаша үндүрени дүргөн хөгжүдүренин үндөмдү салышкынын кирерлер деп, эш Бостандов түнөмдөмдө чугаалаан.

Група СССР-нин Министрлер Чөгүдүлгөсү Даргазы Г. Д. Джавахидов анын санал берген. СЭКП ТК-нын май Пленуму республикага хамаша үндүрени дүргөн хөгжүдүренин эгезин салган деп, оратор чугаалаан. Бо чылым Руставинин ают-тук заводунун аюттук кислота, аммиак болгаш аммиак селитрамы бугуруу тааламы биле немедө күтүдери ажылгаала килтерген. Ол чорук аюттук кемшичдилегелерин бугурууну дика көүдүлгө-диринин аргаын берген.

Капролактам бугуруу үндүренин кемшичдилегин ажылгаала килер тааламы биле тууду-монтаж ажылдары СЭКП ТК-нын Пленумунун ажитынын чегерде болуушан, ошон тонуна баштайгы продукциянын берген. Ам технологиян чорудулганын болбазырапайгычтын шийдадып ал турар. Синтетиктик волокону аюттук дүржүлгө кылдыр бугуруулгелери, мышактыг препараттар неги ажылгаала кирген. Чес күнөрунүн белекзори көүдөткөн турар. Уагу хамаша объекттерин, мыланын Руставин хоорайда синтетиктик волоконун уагу заводун доктааткан хуу-сааларга ажылгаала килер дээр, бистер туудууларын биле болгаш кичирткөөн бугу-ле чүдүдери хамаша, ол аюттук ажылгаала кирерге, республикага хамаша үндүренин чаа адыры тургустунан турар, ук адыр Закавказьедин президиуму үндүренин улам ийи хөгжүдүренин чугула ролду ойнар.

Чаа бугуруулгелери тургусканынын болгаш ажылдан турар бугуруулгелери калбартаанын түнөмдө Грознян хамаша үндүренин ниити продукциянын 1958 чыл-биле денемдө 1965 чылда дөрт аажок көп көүдүлгө. Уадурунун ол эш-не депшигелери адыры 1966—1970 чылдарга улам ийи хөгжүдүренин тааламы биле санадарынын белекзори биле. Бойдуу газын, нефть болбазырапайгыч турар үндүренин газын, Руставинин металлургия заводунун кокс газын уагу-биле ажылгаала турар. Бедик атротехникага үндөмдө, көрө ажыл-агыйын хамаша дээрде, бистер республикага хамаша хамаша мурунда шаймын, ширасууларын, тааныктын, виноградтын, өфөр үстү болгаш кат-чистиктиг культураларын бугурууну дика көүдүлгө болуу. Ол бугу культуралар, мыланын шай болгаш ширасуу минералдыг кемшичдилегелерин уагу нормаларын негиз турар. Чикжө, шаймын чаагай дүжүдү адыр төлөдө, гектар чөр бүрүчүгө 25 центнер кемшичдилегелерин тегери эргежөк чугула, ош иштинде 10 хууу аюттук кемшичдилегелер болуу.

Субтропиктерин байдаларына кемшичдилегин аажок уагу үрөтүмдө берип турар. Бистер республикага хамаша үндүренин болгаш көүдүлгөсүнүн дүржүлгөм ол дугайын тодаргай чугаалаан турар. Минералдыг кемшичдилегелер чокта бистер шай плантацияларына гектар чөрдө чугула 10—12 центнер сортуу бугуруунун ал турган бис. Кемшичдилегелер-биле бурун хандыгаш, эргежөк чугула атротехниктиг кемшичдилегин чорударга, ажыл-агыйларга шаймын дүжүдү чөрдө чөрдө 40 центнер, а аларнын чаадыгынын — 50—70 центнер-даа чөрдө турар.

Кол-кол техниктиг культураларын хөгжүдүренин когарал бугуруушан биле тараа, мыланын кызыл-тас болгаш кукуруза бугурууну көүдүлгөсүн бугу-ле болдунар аргаларын ажылгаала деп төлөмдүн бис. Бо уламчанын баштайгы базам бо чылым кылдыган, Грозняндын көүдүлгө болгаш совхозтары күнүгө 12 миллион пуд аажыг тарауун сактаган.

Бистер байдалымыска кызыл-тас, мыланын «Безостая-1» деп сорту чажар черге кемшичдилегелерин бүрүн нормамы-биле төгөр бола, сугаттыг черлерге 45—50 болгаш ош-даа хөй центнер магадамлаттыган дүжүтүп-ап болуу. Бистер сугаттыг черлерин шөлдү дика калбартыр, минералдыг кемшичдилегелерин мержедилегин ажылгаала болгаш анаа үндөмдө, республикага тараа бугурууну бистер бо чылым алганмыска 43 миллион пудга уагу, 1970 чылда 100—110 миллион пуд чөлдөр болап турар бис.

Грозняннын аажыг чоннары боттарынын бугу күштерин болгаш энергиянын бистер чуртуулу хамаша үндүренин уагу программанын амдыралга ботандыры дээр дөмдө бөлөр деп, эш Джавахидов ийи чугаалаан.

Партиянын чоруктаны, уагу ажыл-агыйын эргелен башкарынын чаарты тургускан чорук аажок уагу материалдыг кураанын адыры өш-не долуу-биле ажылгаала, ош иштинде хамаша көдө ажыл-агыйга калбаа-биле хергелдеринге ийи гектар болуу деп, партиянын Москва көдө областы комитетинин бири секретары В. И. Новотоп чугаалаан.

Нога, картофель, сүт бугуру болгаш кун аажыгдыг специализациянын уагу совхозтарынын областа Н. С. Хрущевтү эргелекчи чорубу биле тургускан. Сөзгү чыдарынын дүржүлгөсү анаа 20 муң гектар аажыг уууш-дүжүтүр чөрдүн шийдадып алган. 21,5 муң гектар шөгөт сугарылга чөткисин тургуска. Бо чылым агаар-бойдуу чөлдө таарыма чок тура-даа, областыг көдө ажыл-агыйнын ажал-ишчилери күнүгө тараа, картофель болгаш эш садарынын чыл планнарын күтөткөн.

Мичалла-даа колхозтарда болгаш совхозтарда баа болуу турар уагу адыры болгаш кураанын адыры ам-дараа ыракта чөрдө ажылгаала турар дээрин бистер эки билеп турар бис деп, оратор уламчаланан. Бистер ажыл-агыйларымыска хөй картофель, ногааларын болгаш өске-даа продуктуларын бугуруу учуру болгаш бугуруу шыдаа-да. Минералдыг кемшичдилегелер бугуруу шаймын-биле көүдүлгө чорук бистер мурунууска дөмдө перспективаларын аажыдып, бугу культураларын дүжүтүп дика көүдүренин аргаын берип турар. Чикжө, бир — аяс бистер ам гектар чөрдө ортумад-биле тараа культураларын 10 центнер дүжүтүп ал турар болуу-вуса, мычарга гектар чөрдө 5—6 центнер минералдыг кемшичдилегелерин төгөр бола, бистер чөрдүн вуса гектардан 20—25 центнерин берип болуу. «Горки Ленинске», Горький атыг колхоз болгаш өске-даа ол мышак ийи агыл-агыйлар азын чыч чыдарын дүржүлгө ол бадыткап келген. Обласка ниятиз-биле шаа ийи дүжүтүр чөрдө чөрдө азыр болуу, колхозтар болгаш совхозтар мадын баа санын хууа кем-биле хандырын шыдаар.

Ногааларын болгаш картофельдин дүжүтүп бедилер чорук бистер областа ош уагу-дууалыг болуу турар деп, В. И. Новотоп чугаалаан. «Большевик» совхоз сөзгү үш чыдарга тараа гектар чөрдө 6—8 центнер минералдыг кемшичдилегелерин, ош иштинде 4—6 центнер аюттук кемшичдилегелерин төгөш, ортумад-биле гектар чөрдө 400—450 тонна ногааларын ал турар. Бир аяс кемшичдилегин шаа ийи нормаларын 24 муң гектар бүгү шөгөт-тен шыдаар болуу-вуса, чыл бүрүчүгө 650—700 тонна ногааларын бугуруу апар-дыр бис. Ол картофельге баа-да хамаша-дыр, ош бугурууну бистер 1300 муң тонна чөрдүн болуу бис.

Мичалла-даа совхозтарга болгаш колхозтарга бугуруу аажыг ажылдыг экижидип, чөр азынын культураларын ниити денемди бедилер болуу, чугула мычан ол бугу софугаларын күсүлди болуу деп, оратор ошонал дөмдөмдө. Областын партия организациясы ам бөдүнү кол күнөтөгүн чогум-на ага мөндөп турар.

Областын специализациянын совхозтары келир чылдын төмүчүлгөн сонгаар чыл бүрүдө 200 муң тонна аммиак суу адыр деп В. И. Новотоп чугаалаан. Бо кемшичдилегелер ажылгаала тааламы биле бистер бугуруу чөрдө чугула 10—12 центнер сортуу бугуруунун ал турган бис. Кемшичдилегелер-биле бурун хандыгаш, эргежөк чугула атротехниктиг кемшичдилегин чорударга, ажыл-агыйларга шаймын дүжүдү чөрдө чөрдө 40 центнер, а аларнын чаадыгынын — 50—70 центнер-даа чөрдө турар.

Областын специализациянын совхозтары келир чылдын төмүчүлгөн сонгаар чыл бүрүдө 200 муң тонна аммиак суу адыр деп В. И. Новотоп чугаалаан. Бо кемшичдилегелер ажылгаала тааламы биле бистер бугуруу чөрдө чугула 10—12 центнер сортуу бугуруунун ал турган бис. Кемшичдилегелер-биле бурун хандыгаш, эргежөк чугула атротехниктиг кемшичдилегин чорударга, ажыл-агыйларга шаймын дүжүдү чөрдө чөрдө 40 центнер, а аларнын чаадыгынын — 50—70 центнер-даа чөрдө турар.

литразынга бодарга 2—3 катпар чөрдөк эртектиг.

Сук кемшичдилегелерин экономикагын аажыгын калбаа бугуруу хамаша областын ажал-агыйларына чорударын оратор сандыг, ол чорук сук кемшичдилегелерин мөөн сонгаар шын ажылгаала аргаын бөр дээрин дөмдөмдө.

Көдөмдө ажыл-ишчилери химияга уагу мынаныч салып турар деп, Таджикистаннын Компартиянын Топ Комитетинин бири секретары Д. Расулов чугаалаан. Эп чугула сортуларын бирөөн кылдыр партиянын көдүрүп үндүрени көдө ажыл-агыйын шаймын хөгжүдүренин айттырмы — ол дээрде, хамаша мурунда хамшичдилегин айттырмы.

Таджикистанда хөвөдүн дүжүдү нарын волоконуу сортунын катары гектардан ортумад-биле ам 24,1 центнер болуп турарын оратор айткан. Мычаллаж көвөм дүжүдү 30 центнер чөрдө бедилер болуу. Хөвөдө ажалын хөй мастер-лери минералдыг кемшичдилегелерин болгаш үшү камгаалаар химиягын чөрдүн ажалга, агрохимиянын совокала чөккө бедилешкан, гектардан 40 центнер дүжүтү чыл бүрүдө ап турар.

Шаа ийи дөмдө дүжүтү массадыг болуу — мындыг сорулганын бөдүвүстүн мурунууска салып алган бис деп, эш Расулов дөмдөмдө.

Партия Топ Комитетинин, эш Н. С. Хрущевтү айтканынын күтөткөнүшан, тараанын бугурууну, мыланын сугаттыг черлерге көүдүлгө болуу-вуса аргаларын тодаргай өрөмдө көргөн бис, мычарга сугаттыг черлерге минералдыг кемшичдилегелерин чөрдүн-биле ажылгаала турар, тараа культураларын гектар бүрүдү 60—70 болгаш ош-даа хөй дүжүтү чөрдө ап болуу. Таджикистаннын колхозтары болгаш совхозтары тараанын бугурууну ийи катар, хамаша-да үш катар көүдүлгө, ош 1970 чылда чөрдө 35—40 миллион пуд кылдыр бугуруу шыдарын санаашканын бадыткап турар.

Таджикистанда адманында химия үндүренин чө, мычаллаж ош сабыраларына кайгамчык уагу адыры болгаш эш Расулов дөмдөмдө. Республикага байдак гидроэнергетиктиг кураанын, шийи-чөрдүн дагууун эрбн чөрдүн, чугай, кокалар хөмөр баш болгаш өске-даа каага байкалар деп. Хамаша азын чыл уагу бугуруулгелерин чөккү чыдарга тургузар уагу ажыл-агый планнадын көрдөгүн. Вахитын ают-тук заводун аш баштайгы бугуруу чөрдө болуу, ош туууну бо чылым эргелекчи. Таджикистаннын электрохимия комбинатын ийи уагу бугуруу чөрдө болуу, ош тууун амы чөлдө чыла эргелекчи көрдүгүн турар. Комбинатынын материал-техниктиг баазанын тургузарына химия үндүрени дүргөн хөгжүдүренин уагу учуру-дуу.

СЭКП ТК-нын чанында идеология комиссиянын чокта болуп эртеин хуралына партиянын Топ Комитетинин июнь Пленумунун шийтинин бири күүседир тааламы биле чугула айтканынын идеология фронтунун хөй санын ажыл-агыйларын киржилгөн-биле чугаалаан болуу. Идеология комиссиянын хуралына бир кол чөрдө өздөп турган айтканын атеистиг пропаганда болган.

Бо айтканын хандыр чугаалаан кыдыр, тодаргай хөмөргө хамаша ажылдан кыдыр дээр, бистер республиканын атеистини Кымал доорайга чыгып келген.

Республиканын атеистинин баштайгы чөвүлгө хуралы Кызылда күнүгөн педагогика институтунун хуралдар залында декабрь 13-те болган. СЭКП ТК-нын чанында идеология комиссиянын хуралын түнөмдөмдө болгаш республикада атеистиг пропаганданын байдалын баа ош ошкюдир хөмөргө дугайында килеткеди СЭКП обкомунун идеология кидининин эргелекчи эш Ю. Л. Арачын кылган. Идеология комиссиянын хуралына атеистиг пропаганда тааламы биле ийи келге болгаш санаал-ыяламы болуу чугула, солун айтканынын ийи келге тодаргай чугаалаанын, бистер республикада атеистиг пропаганданын ам үдө байдалын анализ-те, аажыг чоннарын өрөм-аттеистиг кидинилгенин улам күтөлдир тааламы биле боттук кемшчилерин тодарайн чугаалаан.

Илетек сөздүдө атеист-пропагандистер, лекторлар болгаш агитаторлар санаал-ошкюдир, боттарынын ажалынун дүржүлгөсүн баа чугаалаан.

СЭКП Кымал хооромунун идеология кидининин эргелекчи ош ошкюдир эш С. Феронова атеистиг ажалын дүржүлгөсүн чугаалаан. Суурда атеист-агитаторларын бөдүнү тургускан. Олар чөрдүн ажалын бажынарнага башы, бөсөдаларын кылдыр турар болгаш клубка лекцияларын, тускыг хөмөргө организациялар турар. Библиотекка шугуму-биле эртем-аттеистиг номнарын чөмүтүрүп чүдүлгө киржилгө сүмөлө, чамдык номнарын болгаш солуга унган чүдүдери облор-биле калы чөмүчү, чугаалажып көөрү организациялар турар. Ийи агылдарын түнөмдө чүдүлгө киржилгө килеткеди, проф-филдерин байдан өскөрткөн, айтканын бажынын кирип ап, библиотекага, клубка көзү турар апарыла.

Чүдүлгө киржилер-биле тус-тусунда ажылдар чорук, оларнын дугайында сагыш салышынын атеистиг пропаганданын организациялар турарына бис бир кол чөтпөс чүүл болуу турар, бо тааламы биле чыгарылар-даа турган дээрин эш Соболев дөмдөмдө.

Атеист-лектор эш О. Иргит бөдүнү саналыга шаймын уагу пропаганданын берип турар түнөмдө анализ-төмдө, тода түнөмдө ам-да эвөзүн дээрин дөмдөмдө. Моң чыдаанын киржилер дугайында, мыланын чүдүлгөлөрүн шаймын салдарынан чарып алыр дээр бугу-луг сагыш салышынын ам-даа чөтпей турарында. Чамдык уадуручур чүдүлгө киржилерин кол-лективке киржилерин уагу кылдыр-бир чыдаган-биле ажылдан үндүр чөрдө бар. Ол дээрде чүдө шаймын чыгарыла чөмшө берип турар дээрин киржилер-биле көргөткөн.

Удесин чонун иштинде чүдүлгө чоруктун чыдаганнарын хөргө, киржилерин чамдыгынын, хөргө-регилдин дугайында багай сагыш салышынын уну турар таварылагалар эвөзү өскө. Олар берге байдалга таварышкан, ламаларга, хамаша бугу барып турар. Мычанга бо тааламы биле медицина ажалдыкчалары ош ошкюдир болуу чугула деп, ол санадаан.

Каз-Хем районун Сизим суурда библиотекка эргелекчи эш С. Феронова атеистиг ажалын дүржүлгөсүн чугаалаан. Суурда атеист-агитаторларын бөдүнү тургускан. Олар чөрдүн ажалын бажынарнага башы, бөсөдаларын кылдыр турар болгаш клубка лекцияларын, тускыг хөмөргө организациялар турар. Библиотекка шугуму-биле эртем-аттеистиг номнарын чөмүтүрүп чүдүлгө киржилгө сүмөлө, чамдык номнарын болгаш солуга унган чүдүдери облор-биле калы чөмүчү, чугаалажып көөрү организациялар турар. Ийи агылдарын түнөмдө чүдүлгө киржилгө килеткеди, проф-филдерин байдан өскөрткөн, айтканын бажынын кирип ап, библиотекага, клубка көзү турар апарыла.

Ийи эртемчилик туудунче комбинат 1959 чылда эргелек кирген деп, ол чугаалаан. Чаа бугуруула шийдагы хөй чус станоктары тургузуу, ажылгаала кирер болгаш продукциянын чыла хөй миллион метр бөстөргө немей өздөмдө чөлдө алып уадурулгусу бис. Ийи эртемчилик туудунче комбинат 1959 чылда эргелек кирген деп, ол чугаалаан. Чаа бугуруула шийдагы хөй чус станоктары тургузуу, ажылгаала кирер болгаш продукциянын чыла хөй миллион метр бөстөргө немей өздөмдө чөлдө алып уадурулгусу бис.

Ийи эртемчилик туудунче комбинат 1959 чылда эргелек кирген деп, ол чугаалаан. Чаа бугуруула шийдагы хөй чус станоктары тургузуу, ажылгаала кирер болгаш продукциянын чыла хөй миллион метр бөстөргө немей өздөмдө чөлдө алып уадурулгусу бис.

Ийи эртемчилик туудунче комбинат 1959 чылда эргелек кирген деп, ол чугаалаан. Чаа бугуруула шийдагы хөй чус станоктары тургузуу, ажылгаала кирер болгаш продукциянын чыла хөй миллион метр бөстөргө немей өздөмдө чөлдө алып уадурулгусу бис.

Ийи эртемчилик туудунче комбинат 1959 чылда эргелек кирген деп, ол чугаалаан. Чаа бугуруула шийдагы хөй чус станоктары тургузуу, ажылгаала кирер болгаш продукциянын чыла хөй миллион метр бөстөргө немей өздөмдө чөлдө алып уадурулгусу бис.

Ийи эртемчилик туудунче комбинат 1959 чылда эргелек кирген деп, ол чугаалаан. Чаа бугуруула шийдагы хөй чус станоктары тургузуу, ажылгаала кирер болгаш продукциянын чыла хөй миллион метр бөстөргө немей өздөмдө чөлдө алып уадурулгусу бис.

(СЭТА).

калбарышынын хандырып шыда-байн турар.

Бистер пестеривисти эң-не бижыг болуп турары бугу кижилерге билдинтир болгай. Мычаллаж бугу-дуушкунун болгаш каастангаын өңүрү чамдык чөтпөс болууларын чөмүдүлгө-дыр. Бо дугайын садып алыкчы база чөкчү эки билеп турар. Пестерин даштыкы хөвирин экижидер төлөдө, чөкчү хөй чүдү-дери чугула пестеривисти аяс, зарын-даа хамшич болгаш машина туудуучулары база кылдыр учурулду. Кылымал волокон заводтарынын продукция бугурууну көүдөмдө турары чөкчү-ла эки-дир, мычаллаж ош заводтарынын ажалдыкчалары биле берип турар чиг-эдинин ассортиментинче-даа, шынарныче-даа кичээт-тегини уагулары көрүнер.

Будун каастанга чаа дерилер-биле бистер бугуруулгелерини хандыры-баан шаанда хамаша волоконларын, бирини ээлеген синтетиктик волоконларын катар болбазырадып кылдыр чөлдө адырмын.

Бистер комбинатта ам-даа хөй чөтпөс бар, бар кураанын хандыры-баан шаанда хамаша волоконларын, бирини ээлеген синтетиктик волоконларын катар болбазырадып кылдыр чөлдө адырмын. Совет кижинин совокала чөккө өзүп турар негелдерин хандыры-баан чараш, эки шынарлыг пестерин бугурууну көүдөмдө дээр, комбинаттын партия организациясы, бугу коллектив болуу чөкчү болгаш билгилери бугун уагуларын.

Эш Н. С. Хрущевтү «Химия үндүрени дүргөн хөгжүдүрени — көдө ажыл-агый бугуруулгелерин көдүренин бугуруу чонун чаагай чорутууну өздөмдөмдө ол чугула чүлү» деп ийи келген тааламы биле санадарын кызыгаарлап дугайында шийтинин Т. Н. Ешенокун саналын бөдүлгө Пленум хурда алган.

Олурушканынын чуректин хамаша чылымын бугуруу СЭКП Топ Комитетинин Бири секретары болгаш СССР-нин Министрлер Чөгүдүлгөсү Даргазы эш Н. С. Хрущев Пленумуну кезжөк хуралына түнөмдө чугаалаан. Кремльдин Сөздөмдө Ордунун чөкчү дөмдөмдө салына чыгып Пленумун хөй муң киржилерин эш Н. С. Хрущевтү тодаргай, өтүтү чугаалаан кайгамчык уагу киржээт-биле дик-наанар. Ош чугаалаан диктиг, ур амын чакшаанын чыгыс эвөс уагу аяс кирип турар.

Эш Н. С. Хрущевтү «Химия үндүрени дүргөн хөгжүдүрени — көдө ажыл-агый бугуруулгелерин көдүренин бугуруу чонун чаагай чорутууну өздөмдөмдө ол чугула чүлү» деп ийи келген тааламы биле санадарын кызыгаарлап дугайында шийтинин Т. Н. Ешенокун саналын бөдүлгө Пленум хурда алган.

СЭКП ТК-нын Пленуму организастыг айтканынын база чугаалажып берген. СЭКП ТК-нын Пленуму бөдүлгө ажылын дооскан.

(СЭТА).

ЛЕНИНГРАД. Пестеривисти аяс үндүрүп Ленинградта С. М. Киров атыг институтунун лабораториясында поливинил спиртке болуула полиакрилатка үндөмдө, волокону чаа хөвирин — бензолон му алаан. Ол волокону өңүлгө ам волокону бодарга азын кол ошонай чүдүлгө болгаш артык шынарларын болуп турар. Бензолон деп волокону чүлү көсүп турар, ээ ийи, чымак болгаш ийи-соока бижыг. Ош бугу-биле холл турар килер, чөкчү бижыг пестеривисти ажалын бодунар аргаын берип турар.

ЧУРУКТА: профессор А. И. Мөө (солдагы талдында) биле бензолон деп волокону тургускан эртем ажалдыкчы П. Е. Шиланский чаа волокону хөвирин көрүп турар. Фото П. ФЕДОТОВУ. СЭТА-нын фотохроникасы.

СЭТА-НЫҢ „КОСМОС-23“ ДЫНАДЫ „УЖУДУШКУНДА“

1963 чылдын декабрь 13-те Черниц «Космос-23» деп кылымал спутнигини ээлеген салып үндүрүшкунун Совет Эвилелинге боттандырган.

1962 чылдын март 16-да СЭТА-нын чарлааны программа-биле дууштур космос дөмдөмдө шийи-чөлдүн үргүлчүлүгүн көрдүгөн эртем аппаратураны спутникте тургускан.

- Спутникти дарааында параметрлерин өлгө орбитага үндүргөн:
 - Черни долганынын эге үези—92,9 минута;
 - Черни кырында эң ырак эртеринин кемээли (апогейинге)—613 километр;
 - Черге эң-не чөм эртеринин (перигейинге)—240 километр;
 - орбитанын эвөртөмө ийи-чөлдүн булууну — 49 градус.
- Эртем аппаратуранында анында спутникте бар чүүлдер бола:
 - 20,005 мегагерц частотага ажалдап чоруу радио дамчыдыкчы;
 - орбитанын элементтерин кылагып кемчээр радио системазы;
 - приборларын болгаш аппаратураны ажылынын дугайында мөдөлөрүн Черне дамчдар радиотелеметриктиг система.

Спутникте тургускан аппаратура чөгүмчүлгө аныдап чорору. Таарыштырылган-саналга төвү көзү турар информациянын ажалдан чыгып турар.

Ак-Довурактын онза чугула туудундан Сагыш-сеткилд болгаш ажал-херекти—чаңгыс эчис сорулгага чагыртыр

Республиканын кол чаа туудунда байдалы шугуму-биле өзү-биле үндөмдө чөлдө «Тыва даг-дугу» комбинаттын бири ээлеген бугу объекттеринге тууду-монтаж ажылдары чогур хуууламын доорайгыч шайтыкынын ажал эртеринин оруктарын ажалдап кылдыр дээр. Ак-Довурак партия организациянын коммунисттер боттарынын хуралына чыгып келгенер. Чуртка онза чугула бугуруулгелери туудунда чөтпөс пестерин дугайында, ош доор трафиянын хууулаарын үспөй чөрдүн хөй санын коллективтерге чүчү чөвө шайтыктап турарын дугайында ак-сеткилд, хамаша-кымын чугаалаар боол турган. Чөв чугаалаан бугу кижилерин саналынын чугулактап бугу сагыш-сеткилд болгаш ажал-херекти чыгы

Онза чугула гудугнун кижилери

2.

Дат-дугу арыглар фабрика биле электри станциянын аразында теплотрассаны тудуу турган ой чүве. Чер кырынга шуут ажык турар чоон хооразарнын чыдар сыртыктарын казып каан олгарларга тургузуу тургуулаан. Бир сыртыктын арын тонна-биле санаттынар. Хооразарнын узунун, диаметринин узунун канчаар. Ол бүгүнү кылар, тургузар черинге чедирер болгай.

Дат ийн чегре тура бир-ле дош куду көрүрүссө, илчирбегил тракторда кичи олурган, улут диаметриг хооразар сыртыктарын демир артамчы-биле баглааш, чүдүк төрөпчизин айттып кижиде, дошту өрү чик сөөктү өскөн олур.

Кончук аас өртөн турган чүве. Чүгле, хаа-хаа ош бузаттар Ак-Довуркатын онза чугула тудуун сонуурган, кедээниден кылытып каан көрүрүссө, ужуугу эртин тургуулаан. Иччаарга демиг тракторун катыраалаан чүве дег уну хооразар тудуштуруп дүңдээлаан электри-кадиакчыларын шимэени биле холужуу турар. А ол аразында чөзөр беш тоннаны чүктөөр «МАЗ-тар» олар эртерге, баа фабриканын кол бакчынын тудуунда электилерин шимэени чардаажып келерге, бир-ле магалы боюу, азым-бүрү хөгжүм мергелерге катыштып келеш, чараш алыны күссөдү бергенг-даа.

Ол алыганы тудуу турарларын бирөөни демиг ол трактор башкарган кижилерин ол болгай. Кижилер ортуу четкелек, хуумузэрозонжиги арынын, кара оол болду.

Оржак Манзыр кел чор, черле ажык үзөр эвес, мырнай өйүндө кели карбес килер бе — деп, ахылдап турган илчилерин бирөөни ыч-дидир.

Амыр-ла, «илчүктөр, бир дүң көрүшкөндө, силер чокка чаглар-рачылдыр, ээ дүктү бердим — деп, шаажа дег ээ дүктөрүн иччаарга каттыра барак, шимэени «түр демиг өр-алтыра-дыр».

Тончуу. Эгези № 293 «Шыла».

Чүткүлдүглөр

«Демир таныштык чугулашыканы» Күжүтөгү Долчууну кады чурт-тап чорур эжи бо-ла болгай, ады-бакши менээ ады берген чүве болгай» деп, аана доран болд келдим.

Таныштык чугулашыканы келерге, тудуу эргелелинде партокм инструктору эш Тамдын-оолдун менээ чугулаш турганы, башына кранда ахылдап турар эш ол болган. Боду кранга-даа, тракторга-даа, бульдозерге-даа ахылдаар. Ам тракторга ахылдап турганы ол.

— Мөөң бо С-100-ке аар чүвөлөр сөөртүр чүве болгай. Мөөң-биле эх-кававторларын-даа, башына кран-дарын-даа бир чегре көжүрөр апар-ганда, оларын баа-ла сөөртүр. Ам хооразар сыртыктарын ахылдеген бо — деп, Оржак чугулашты.

Оржак — баа-ла аттыг кызыкма кижиниг бирөөни. Билги биле чүт-күл каттышкан, дагы-даа аңдарга тырттып кааштар дээр кижидеге ол хамааржыр. Мынчанга, ол ча-жандан тура машина-техникага ымакшыдыгы чоран.

— Бичимде Сарылар Серөөдөш деп эжим турган — деп, ол чугу-лаар. — Борбак даштарын маши-налар кылдыр болд алган, чарыш-тыр бис. Эжмичин орте бөөр, хо-мудаларын канчаар. Ортан бөөр-ле машина деп чүве болдымдан ыра-вастан. Ам келеш, бо мынчалар ахылдап турарым бо, Сарылар Се-рөөдөш баа ам автомашинга чола-ачы.

Мынчанга, Оржак Манзырды өрөөнип чоранын көргө, кызыкма ылде. Балганынын механиканын училищенин докеш, бодуун төр-өөн черинде, «Барлык» совхозга тракторист, комбайнерден ол ахылдай берген. «Беларусь»-биле кукурта тарып олтуруп, С-80-биле чур андарып, комбайн-биле тарал ажаап — чүвү кылбаан дээр. Ол уе-де он ахылдап турганынын байла-дын көргө мындыг: 1959 чылда — 120 хуу, 1960 чылда — 130 хуу. Бо дээрге ишти кылган ажыдын ортумак куулары-дыр. Хуу он куду болуп көрбөөн.

Харын ол өйдө Ак-Довуркатын улут тудуун дидинап кааш, аңаа ажыдарын Оржак сонуургай бер-ген. Онза чугула тудууну узур-дузанын ол билип каашкан. «Комму-нист кижилер болганда, партиянын онаалганын күссөдир ужурут мен, чүл дээрге ажыктын кужу амдын-дында чедимшиг турар ол улут ту-дугга баар-дыр кылдыр шийтирэлөн мен» деп, Оржак мыча дээр. «Дат-дугу тудууну» эргеледи ону өрөөни-ри-биле чорудушкан.

Красноярскинде делем кудумчу-ларды, бедик бакчыларын, чараш се-серликтери. Мыда өрөдиге комби-надынга өрөөнип кирешип, башы-ныг кран машинисттерини күрүзүп Оржак докешкан. «Будуруге прак-тикам — 5, башына крандын тур-гузуу — 4, чертеме — 4» дээш, оң өрөөнип турган демектерин көргө мындыг.

Мынчанга сөөлү хуңерде Ор-жак Манзыр мөхбазага башынаг кранга ахылдап турганы ол.

— Аңаа ахылдаш, тудууларга туу-буу, хюткан малгаж ахылдап бөөр, монтажниктерге оларынч ма-шиналарын көдүрүп бөөр турдум — деп, айтырымыска харыялап, Оржа-к чугулашты-дыр.

Оң чугулашык-биле алырга, кранга ахылдап туратка, кайы бир брига-да социалисттик чарыска мураар дөш, чамдыкта бистин дүгөн дажыла, кранын биске берин суг-суг дег ту-гулап бөөр. Ол өйдө ахыл-даа хай-нып-ла үнөр. Иччаарга Оржак дай-даа бригаданын «келеттес» дөш ахылдаар. Мурнай кымылкан бригада адыр чүдүнү баа мурай алыр-ла болгай. Чижээлээрге, туу-буу тандур салышкан болза, оларга туу-бууну доран көдүрүп бөөр алаар.

Ужур чүл дээрге, ахылдарынч тепкиши дүргөн болгаш, олар му-накчанар-ла болгай. Оржак Манзыр биле оң кады чурттап чорур эжи Күжүтөгү Долчу-улар — бистин чаа, коммунистти тургузуу турар уенин кижинтен кижилери. Харын мынчанга олар-нын өрү, бүгү совет кижилер ыш-каш, ийде, эжи күндүдүгү, олар ону кончук эки билип турарар.

С. САМБА-ЛОНДУП.

Берип чоран ындыг эштеринерден ам кыжын сакты-дыр силер? — деп, оон айтырган бис.

— Көдө ажы-агыйга ахылдап чорудуумда, М. Сухачев дээр мех-аник турган, ол менээ аттыг-ла ду-залаан. Эң-не баштай тараанын кан-чаар чажарын, трактор урели бөөрге, оң урелин тыгарын бирден-бирээ чокка айтып бөөр турду. Ам бо улут тудугга ахылдай бергенде, ыла-дыг бистин партия эге организация-выстын секретари Федор Иванович Туновон кижиге аттыг ээлдек, сүм-дөөр, чагыыр. Кижилер чамдыкта берге байдалга таваржы бергенде, кижини дөткери, чигине берген үеде бүт-төрдү.

Бо чүдүдери чугулаан соонда, кезек боданып олтурган, Оржак мынча дидир:

— Бо орус эштер черле мөши шуут-ла чырымы алган улустар бо чүве. Бистин Тыванын төгүзүгүе революция мурунда улус улустуу акы-дүмө бөзүлүг депшигелер ужу-дугалыг болганы-биле, Улут Октябрьнын соонда болгаш бо үн-нерде-лаа Тывага улут акымы — орус улустуу ак-сеткилди биле ду-залап турары-биле бир демей, биске кижилер бөрүссө орус эштер ындыг дууламчыны көргүзүп чорур бөөр чүве-дир.

Мынчанга, Оржак Манзыр амгы уеде дат-дугу арыглар фабриканын бирги эөлчөөн ахылдап кийрер дөш демексе мурнакчыларын өдүрүндө хурейил турар. Ол — чүткүп, аттыгы чорур. «Мөөң ам хуулаем — коммунизм тургузуу ку-нунга төлөткү салымыкын килер дөш — өрөөнири, шуут чугула-лаарга, коммунисттик өзү-биле ахыл-дап, чурттап өрөөнири» деп Оржак мынча дээр.

Оржак Манзыр биле оң кады чурттап чорур эжи Күжүтөгү Долчу-улар — бистин чаа, коммунистти тургузуу турар уенин кижинтен кижилери. Харын мынчанга олар-нын өрү, бүгү совет кижилер ыш-каш, ийде, эжи күндүдүгү, олар ону кончук эки билип турарар.

С. САМБА-ЛОНДУП.

„Крокодил“ „Шынның“ аалчызы

Чадаг базыпкан

— Мындыг-дыр «ишук. Чоруп-даа пат болдувус — ам чадаг ба-зыпта!» деп АТК начальниги хоорай чанында колхозтун дарга-зынга чугулааш.

— Чүге чадаг чорур бис?
— Автобустар чорур рейсти кымырып тур бис.
— Чүге кымырган силер?
— Орулга планын күссөтпес-тир бис.

— Чүге күссөтпейн турар си-лер?
— Ахшын чолаачылар ботта-ры ап алыр-дыр.

— А чычаарга колхозчу пас-сажирлер канчаар?
— Боттары-ла билгей.
— Оларынч бургууу чүл?
— Ахшын төлөөрин тылаш, чолаачылар билет негевестер-дир.
— Илеге турары ам-эртүр.
— Пассажираер оюн эртер ак-сеткилдиг апарган болгаштын, ын-

дыг ышкыжыл — деп АТК на-чальниги чугулааш.

— Ам чүңү канчаар бис ын-чаш?
— Тайлыбыр ажымындан чо-рудунар.

— Чолаачыларга пессажирлер бүүрөөнөр деп тайлыбырлаар бис бе?
— Иччаармай канчаар ийнк.

— А силер? — деп колхоз даргасы айтырган.
— Бис чүңү канчаар боор бис.
— Тайлыбыр ажылы чорут-пайн турар силер бе?
— Кымырга?
— Ахшын боттары ажылдап турар чолаачыларга.

— Че-че ынай — деп, АТК на-чальниги шагмаргай чугулааш.

— Силер билет негевес, а бис бу-рудугу болур. Черле мынч, авто-бустарын каш кычп чорудурун кымырар бис. Бир эвес ол-даа ду-

за бербес болза, силерниг колхоз-е автобус чорудурун шуут сокса-дыр бис.

— Ол чүү деп чүвөл! Хомудал кийрер мен! — деп, колхоз дарга-сы хорайды берип-тир.

— Барып хомудан даан. Автобустар начальниги алаан боданга, хомудал кийрери би-чин-даа болза саадазын дөңгөп, мынча деп немен каан.

— Чүгле чадаг барынар.

С. СПАСНИЙ.

Улустун юморундан

СААНЧЫ ЧОН АЛПЫР

— Чүге мунгарга наадырлар, дарга?

— Бистин саанчыларымыс ду-гайын солтунда бижип каан ыш-кажыл.

— Шугүмчүлөп бе?
— Чок-чок, малтап.
— Иччаарга харын өөрүүр че-рек.

— Калчач өөрүүр боор. Дарта доран-на өске колхозтардан оларын куулап чедип көөр. Саанчылар чок арткай бис.

АЧАЗЫ БУРУУЛУГ БЕ
— Бо чүү деп чүвөл? Дөртүк класска «бештерин» өрөөнип турдуу, а бешки класска чүгле «ийлерин» апаарын? — деп башкыны айтырган.

— А мөөң ачам беш класска өрөөнип кижидир — деп, эр-реникчи харыялаан. (Оң киче-лин ачады кылып берип турган ышкыжыл.)

ХАВАН ДЭЭН ДЭЭШ

Табити эши хаван деп кочу-лапкан. Таптыр-ла үш чүл бол-ганда эжин Табит судка билир-ген.

— Чүге мындыг үр болганда билирип келдиң? — деп, судка айтырган.

— Дүүн кезеэ хаванынын чөмөри тургаш, кочуламын сак-тып келдим.

З. ХИСМАТУЛЛИН.

Ажык чок „камналга“

Бичик урууларнын чамдык алымынч болгаш сыйтармачы ажылдакчылар урууларнын чыр чөмичи нормализ чедир бербес, оон арткан аш-чөк продуктуларын боттарынга ахылдап ал, уруу-ларга ажык чок «камналга» кылып турар таваргалдар бар. Оңу камналга дээр бе азы ормарлар дээр бе? Номчук бодун шийтир-леп кыр.

— Борынч болгаш Тамжын улугу. Серёжанын болгаш Ната-шанын сартым чооголап алынар, эрелекчи.

Хүлээр хөөн чок

Бир катап редакцияга мындыг чага келген:

«Силерин солдунуларга үнгөн фельетон мен дыка-ла хомудал-ды. Мында бижини ышкыжыл-дыр. Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

Фельетонун өске фактыларын ап көргө, чүвениң ук ужурун билбес кижилерин сөөдөн фель-етон бижиттинген ышкыжыл-тыр.

Хүн бурду-ле водка ижип турар деп мени бижээр-дир. Ол черле дээрин бүтүрөдир.

Мени чүс тонна картошка чы-лыдып каан деп канчап ыяч чө-чугулааш чүвөл? Картошка чы-дан-на чүве харын. Чөс тонна эвес, а тозан тонна-ла болгай.

КУЛЬТУРАНЫҢ ЁЗУЛУГ ТӨВУ

Быштыя сөөк тышкы дыңдаан-да бол, кежээни керел сууру алы-нын сүрөй шонуи кааш турган. Ба-жынарнын суугуларнын хоолжай-рында ак-ак иштар дүргөтөдир үнүп турда, а культуранын олаа — клубта хөгүлүрүлүрүн чалгыла-ганы, хөгүлө хөгүлөн аныктарын, кырганыннын ынт-шымэени улам-на өтүктү шытыр дыңдашын турар. Ол чүл дөш, чоңуну клубче хандыкша-ны ол-дур.

Ам көдө клубтун ажылы өскөжөн болгаш аныктарын культурут турдаа апарган. Оң эргелекчи М. Хунай-оолдун кызыкма ахыл-иж-чөңгө кыску үрө-түнкөдөн күрүскөн. Клуб херинини иштинде өттүрүл-күлүп бурдүрүлүш, клуб иш-ти чыгып, оң иштин-аштынчын арыл-шевери мурнулааызын ды-ка өскөжөн.

Бөлүгүнөр «өредилген» концерт-ке белетелдер чорудар өздөр эки дершип, «өздөдөрүн иштин чы-лыдыр ол салып каан турары чө-ле тарымчалык. Аныктарынчын кир-кири-биле мр, танцы бөлүгүнөр ахылдап келген. Танцы бөлүгүнүнү удуругучуу Сат Чамистей ийи-ча-гыс кижилерин азы хөйүнү танцы-ларын сонуургаан аныктарга өрө-дип турар. Бир бөлүгүнүнү уду-ругучуу О. Олей тыва композитор-ларын чаа ирларын «Баллет эш Макарын үдөгөй-биле мрга со-нуургадыларга» өрөдип турар.

Уран чүлүгө хандыкшыдыг, мер-гелелерге орнаачыларынчын кызык-ма ахылдаанын түдөлөнине, уран чүлүгүн хөрөгө кийдергелер-ден дыка сонуургадык. К. Монгуш, В. Саа болгаш оң-даа өскөлөр бөт-көмүрүн уран чүлүгүн идеялейип кийдирилген.

Клубтун активи концерттери со-вохозун ахылчыларын, малчыны-программачын күрүскөн. Олар концерт программаны чартып байлашты-кан, Бял-Тала, Хайыраан, Ийзе, Бажы-Алаак суурларга концерт күрүскөргө белетенип алганар.

Уран чүлүгүн баа бир хөвири — кино клубта кежээни-не үнүп ту-рар. Киномеханик Сат Спай-оол сал-бырынчын ахыл-ишчилеринге үш чыл дүргүндө кино көргүзүп келген.

Чонга кино көргүзөр талааы-биле шланын ол ай санында ажыр күссө-дүрүп турган. Кино чараларын чогуу-рүсөндө чер болганга аза кааштары, сеансы эгелээрини муруну чарын-да кинону кол тутканын көрүкчү-дөргө чөпчү-биле тайлыбырлап бөри-наны апарган. Киномеханик «Улутгар болгаш бичилер» деп ки-нону ада-илерге көргүсүшкан, оң тутканын тайлыбырлап бөөрге, олар кончук сонуурган болгаш уругларын кижилеринге ахылгы болганын чугулаашкан. Мынчанга хуңерде киномеханик шолочуларынчын өрөөнип турар эртемнерин дүшкөн киноларын 2—7 шактарда өрөөни-чилерге көргүзүп, бо талааы-биле чарыгы күссөдүп турары дыка өр-үрүчүг.

Библиотека — клуб иштинде, оон мон фондусу — 2500, номчу-чулары — 520 кижилер. Оң турар өрөөни бичи-даа болза, апаа ном похтаан, кандыг номнар барын сонуургаан.

С. БАДЫ. Чоюн-Хемчик районун «Тыва» совхозунун Хөндөрлей сууру.

ХӨЛ ШЫДЫРАА

Өөрүшнүлөр болгаш хомудалдар

Коммунал-ажыл-агый министр-ствонунчү клубуна кежээни-не хол шыдыраага аныктар долдур чыгып турган. Ол-даа чок. Мында бистин республиканын хол шыдыраа талааы-биле чөмөлөдөн болуп турар.

Көрүчүлөр маргылаанын киржи-чилерини кайы бирөөнү удуу ады-га, оон оорушчуларын улжыр, нарын араларынчын керелдерини хоштери сайгарып көрүзүр, а чамдыкта, хө-рек чок черге аштырышыктыга та-варышкан эшке хомудай-даа берги-лээр.

Мындагы таварыларынчын бирөөнү — пат-нына хуңуде болган чедиги салгыта Ламаш-оол Кызылдан бо чыгы чөм-лөну Христовор-биле таваржы берген. Оңи эгелээр-ле 30 минута хире болганда, оларынч олурган сто-луиче көрүчүлөрүн кичээниги ур-лаган. Ак таланыч оолдары Ламаш-оолдун ноянын талааы-биле дидим бурууларга эгелээр. Мынчан Христовор чүлгө бодууну бурууларга эр-лөөн сорулагызына алаакшан, ноя-нын талааына дүргөли келген аны-кы